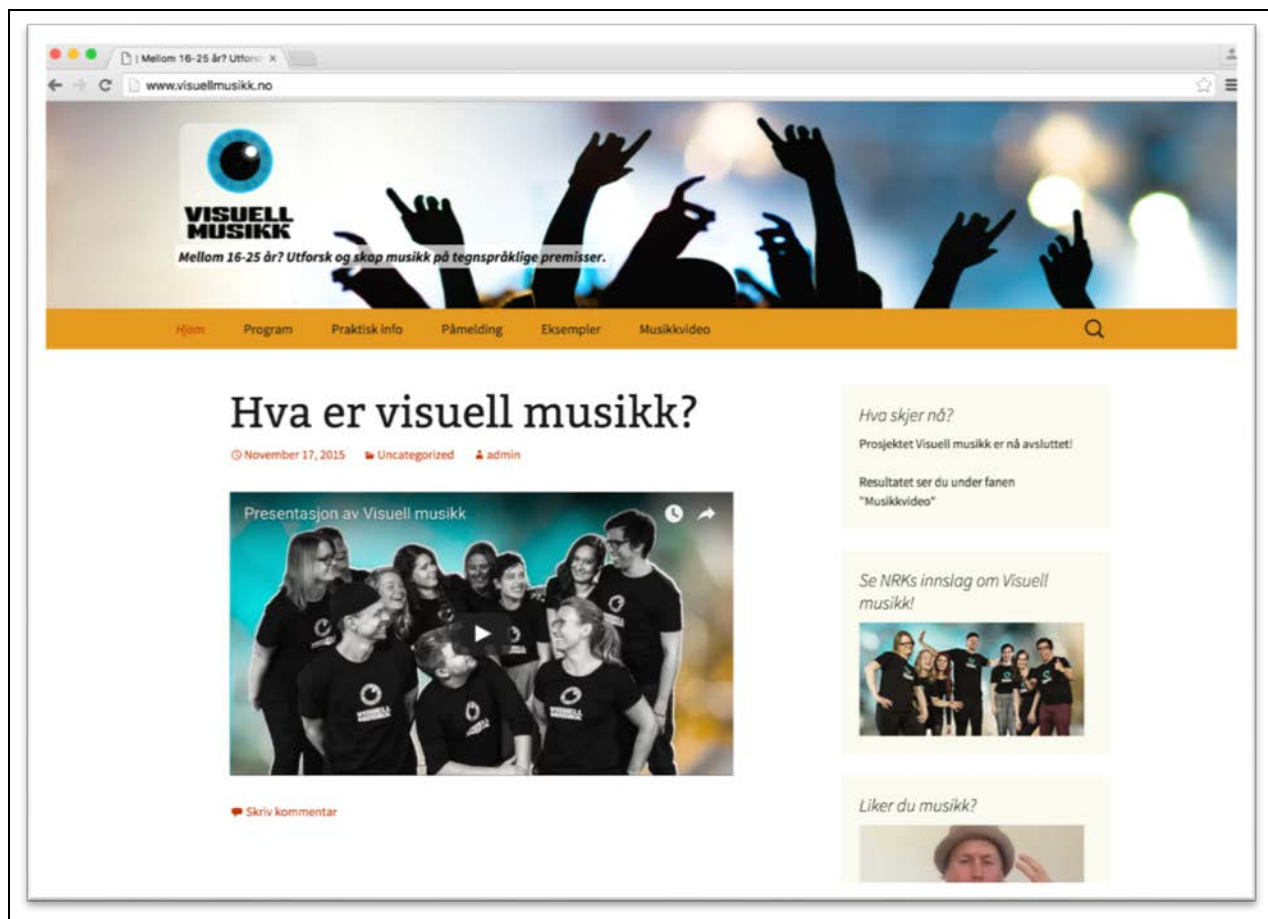

Visuell musikk for døve ører

Prosjektnummer 2013-3-169

Forord

Musikk og døve høres kanskje ikke helt naturlig ut, men i dette prosjektet fikk vi beviset på at døve kan ha stor glede av musikk – på tegnspråkets premisser. Prosjektet Visuell musikk kom i gang etter at døve i andre land hadde laget musikkvideoer i noen år, melodifestivalen Grand Prix ble tolket til tegnspråk i Sverige og døve artister var på vei opp. I prosjektet Visuell musikk for døve ører fikk vi samlet en gruppe hørselshemmede ungdommer fra hele Norge for å utforske og skape musikk på tegnspråklige premisser. Som det fremgår i denne rapporten kan musikk være så mangt. Musikk er ikke bare lyd, musikk er også bevegelse, rytme, formidling og det kan være visuell opplevelse.

En stor takk skal gå til den finske rapartisten Signmark. Han var den første døve i verden som fikk platekontrakt, etter mange år med hardt arbeid. På tross av at han fikk høre at døve ikke kunne drive med musikk har han fulgt drømmen sin og nådd sitt mål om å kunne leve av musikken. Hans erfaring og kompetanse har vært uvurderlig med tanke på resultatet av dette prosjektet. Sammen med Ronny Patrick Jacobsen, døv skuespiller fra Norge, har han løftet frem deltakerne. Alle deltakerne som har vært innom prosjektet sitter igjen med troen på at alt er mulig. Døve kan! Den norske musikeren Kristoffer Lo skal også ha en stor takk for sitt bidrag i dette prosjektet. Med nysgjerrighet og åpent sinn tok han utfordringen med å lage musikk basert på tegnspråklige fremføringer. På siste samling sto vi igjen med 6 hardt arbeidende deltakere som viser at tegnspråk og musikk er en god kombinasjon. Ingrid Grønning By, Anne Sofie Sennels, Julie Ane Holst, Marie Emilie Holst, Fernando Agudo og Tonje Merete Utsi fikk laget sine egne musikkvideoer som vitner om at tegnspråk kan tilføre musikk en ny dimensjon.

Sammendrag

Bakgrunn for prosjektet/målsetting

Musikk er et kulturuttrykk som hørselshemmede/døve tradisjonelt sett har hatt lite forhold til, naturlig nok tenker vi – når de ikke hører. De siste årene har hørselshemmede barn og unge vist økende interesse for musikk. Musikk er ikke bare lyd, musikk er også rytme, bevegelse formidling og visuelle uttrykk. På YouTube og i sosiale medier publiseres det sanger i ulike sjangere med tegnspråk. Hørselshemmede ungdommer i Trondheim tegnspråkklubb (TTK) hadde et stort ønske om å lage musikkvideo og vise at også hørselshemmede er med på det som skjer i musikkens verden. Målet med prosjektet var å legge til rette for at hørselshemmede ungdommer fra hele landet fikk utforske musikk på tegnspråklige premisser. Vi skulle arrangere workshops, lage musikkvideo og sette opp en konsert.

Prosjektgjennomføring

Erfaring med prosjektarbeid og praktiske forhold førte til at Statped tok hovedansvar for gjennomføringen av prosjektet, i tett samarbeid med Kulturenheten i Trondheim kommune. Våren 2014 annonserte vi prosjektet via Trondheim kommune, Statped og Norges døveforbund sine kanaler. Vi etablerte også nettsiden www.visuellmusikk.no der unge i alderen 16-25 år ble invitert til delta og utforske musikk på tegnspråklige premisser. To døve artister ble engasjert som instruktører. Rapartist Marko Vuoriheimo, kjent som Signmark, og Ronny Patrick Jacobsen som er skuespiller ved blant annet Teater Manu, Norges tegnspråketeater. 16 hørselshemmede ungdommer meldte seg på til første workshop. Antall deltakere ble redusert underveis, men det ga rom for å heve kvaliteten på prosjektet. I de påfølgende samlingene fikk alle deltakerne god veiledning i tegnspråklig fremføring, kunstnerisk uttrykk, rytme og tekstskaping. Det ble produsert 6 musikkvideoer og prosjektet ble avsluttet med fremføring av prosjektet og workshop for barn ved Døves kulturdager i Sandefjord høsten 2015.

Resultater og resultatvurdering

I tillegg til 3 workshops á 3 dager ble det produsert 6 tegnspråklige musikkvideoer som er publisert på prosjektets nettside www.visuellmusikk.no Via YouTube har disse videoene til sammen blitt vist nær 11.000 ganger (5.februar 2016). Deltakerne har uttrykt stor takknemlighet for at de fikk denne muligheten. De har lært mye om musikk og går ut av prosjektet med styrket selvtillit, de er stolt av språket sitt og har stor tro på at døve kan. Musikkvideoene er også god «reklame» for tegnspråk.

Oppsummering/konklusjon/videre planer

Hørselshemmede ungdommer fikk mulighet til å utforske musikk på egne premisser og prosjektet har lyktes i å få frem at tegnspråk er kult. Prosjektet har stor overføringsverdi til andre aktører som vil jobbe for å fremme tegnspråk på den norske kulturscenen. Ett eksempel er Poptegn som jobber for «kultur på og med norsk tegnspråk rettet mot barn og unge». I et opplæringsperspektiv er prosjektet interessant med tanke på nye undervisningspraksiser og læremidler til for eksempel faget Drama rytmikk for hørselshemmede.

Innhold

1 Bakgrunn for prosjektet	6
1.1 Målsetting.....	6
1.2 Musikkvideo og konsert	6
2 Prosjektgjennomføring	7
2.1 Workshops	7
2.2 Musikkvideoer.....	8
2.3 Døves kulturdager 2015.....	9
3 Resultat	9
3.1 Resultatvurdering.....	10
3.2 Prosjektets betydning for deltakerne.....	10
4 Oppsummering, konklusjon og videre planer	11

1 Bakgrunn for prosjektet

Mange hørselshemmede barn og ungdommer er interessert i musikk. På YouTube og i sosiale medier publiseres det sanger i ulike sjangere med tegnspråk. Hørselshemmede barn og unge ser ut til å ha plukket opp denne trenden. De siste årene har flere hørselshemmede ungdommer presentert musikkinnslag på ulike kulturarenaer for døve. Musikk er et kulturuttrykk som hørselshemmede/døve tradisjonelt sett har hatt lite forhold til, naturlig nok tenker vi – når de ikke hører. Men mange har opplevd musikk gjennom rytme og hørselsrest, og gjennom de siste tiårene har musikkbransjen utviklet seg. Musikk er ikke bare lyd. Musikkvideoer, trender, mote og politiske budskap har blitt en stor del av dagens musikkbilde.

Trondheim tegnspråkklubb (TTK) er et kommunalt fritidstilbud i Kulturenheten, ved Tilrettelagt Fritid i Trondheim kommune. Tilbudet er for ungdommer mellom 15 og 22 år som kan, eller ønsker å lære seg tegnspråk. Som prosjektleder for klubben så Marita Løkken at det var økende interesse for å uttrykke musikk på tegnspråk. Hørselshemmede ungdommer er opptatt av det samme som andre ungdommer. De vil gjerne gjøre det samme som majoriteten, men på sine premisser. Med tegnspråk og visuelle uttrykk har de et ønske om å vise verden at også hørselshemmede er med på det som skjer i musikkens verden.

1.1 Målsetting

Målet med dette prosjektet var at TTK skulle arrangere helgebaserede samlinger for ungdommer fra hele landet. Det skulle legges til rette for at hørselshemmede skulle få utforske musikk på tegnspråklige premisser. Vi tok sikte på å arrangere 2 workshops og tanken var å etablere grupper som kunne jobbe sammen med musikk mellom treffene. Enten med deltakere som bodde i nærheten, eller via nettbaserte løsninger. Vi skulle involvere døve kunstnere (skuespillere, dansere, musikere) som har jobbet med musikk slik at ungdommene fikk treffe og bli inspirert av profesjonelle aktører som er kjent i døvemiljøet. I tillegg ville vi søke samarbeid med hørende artister/musikere som kan inspirere og instruere ungdommene på veien mot sin egen låt for å nå neste mål – å lage en offisiell musikkvideo. På denne måten ønsket vi at prosjektet også ble en brobygger mellom hørselshemmede og hørende.

1.2 Musikkvideo og konsert

Etter to workshoper og arbeid underveis skulle gruppene møtes til en tredje samling for å spille inn

musikkvideo. Dersom flere grupper hadde jobbet med samme låt, ville vi få flere videoer med samme låt men ulike uttrykk. Et alternativ ville være å lage en tegnspråklig coverversjon av deltakernes egne favorittlåter. Her så vi utfordringer med rettigheter vi ville ta sikte på å presentere coverlåter live. Derfor hadde vi en tanke om å arrangere konsert. Med høye ambisjoner ville vi booke Rockheim som konsertarena.

2 Prosjektgjennomføring

Erfaring med prosjektarbeid og praktiske forhold førte til at Statped tok hovedansvar for gjennomføringen av prosjektet, i tett samarbeid med Kulturenheten i Trondheim kommune. Marita Løkken fra Kulturenheten og Line Beate Tveit fra Statped, Statped læringsressurser og teknologiutvikling, heretter Slot, hadde delt prosjektlederansvar. På grunn av svangerskapspermisjon ble det Tveit som sto som prosjektleder i slutføringen av prosjektet fra april 2015. I prosjektgruppen inngikk også 4 av multimedautviklerne i Slot; Dag Bøe, Marthe Trætli, Tone Ervik og Gudrun Haave. Eksterne deltakere ble skuespiller Ronny Patrick Jacobsen og musiker Marko Vuoriheimo. Kulturhuset ISAK bidro med kompetanse og lokaler til den første samlingen. Prosjektets deltakere bidro til planlegging underveis med tilbakemeldinger og innspill til hvordan dette skulle ta form.

Det første året fikk vi tildelt kr. 200.000 mindre enn det ble søkt om fra Extrastiftelsen. Som det fremgikk av framdriftsrapporten i juni 2015 ga dette et mindre handlingsrom og begrenset for eksempel muligheten til å engasjere hørende artister det første prosjektåret. Det resulterte også i at vi måtte fordoble egeninnsatsen. Vi søkte eksterne midler, Ungdom og fritid bevilget 20.000 kr til eksterne foreleser. Vi klarte med dette å gjennomføre første workshop som planlagt, også med konsert som var åpen for alle.

2.1 Workshops

Våren 2014 annonserte vi prosjektet via Statped og Norges døveforbund sine kanaler, både som oppslag i døveforeninger og ungdomsklubber for døve, på nett og i sosiale medier. Vi etablerte også en egen nettside for prosjektet www.visuellmusikk.no. Unge i alderen 16-25 år ble invitert til delta og utforske musikk på tegnspråklige premisser. Fra prosjektgruppen skulle våre eksterne samarbeidspartnere være instruktører på samlingene. Ronny Patrick Jacobsen er en profilert skuespiller som også har erfaring med å fremføre musikk på tegnspråk. Han var blant annet en av de som tolket Melodifestivalen i Sverige i 2013. Marko Vuoriheimo, med artistnavnet Signmark, er døv rapartist fra Finland som sammen med

hørende vokalist har gjort suksess med sanger presentert på tegnspråk. Han deltok i Finnlands melodifestival i 2009 og er et stort forbilde for døve barn og unge (se <http://signmark.biz/site/en/bio>).

16 hørselshemmede ungdommer meldte seg på til første workshop som startet med et reelt kick-off, konsert med Signmark på Kulturhuset ISAK. Det var fullt hus da Signmark entret scenen. For mange

hørselshemmede var dette deres første konsert, og som dette blogginnlegget vitner om, fikk det hørende publikum en ny og annerledes konsertopplevelse.

<http://blogg.trondheim.kommune.no/kulturenheten/2014/09/27/er-det-gitt-at-musikk-skal-vaere-basert-pa-lyd-2/> De påfølgende dagene foreleste Marko

Vuoriheimo om sin vei til suksess, om negative

holdninger, nedturer og oppturer og om det å aldri gi opp. Døve kan! Døve kan også drive med musikk og deltakerne fikk lære mye om det å kombinere musikk med tegnspråk.

2.2 Musikkvideoer

År 2 fikk vi tildelt hele søknadssummen og dermed et bedre utgangspunkt for å oppnå et godt resultat. Dessverre var det flere av deltakerne som meldte seg av. Men vi snudde dette til noe positivt, og benyttet muligheten til å heve kvaliteten i produksjonen. Nå kunne alle deltakerne få mulighet til å lage sin egen musikkvideo. Grunnlaget for dette skulle legges på den andre workshopen som ble arrangert ved Statped sine lokaler på Heimdal. Ronny og Marko hadde igjen regien og det ble jobbet med tegnspråklig fremføring, kunstnerisk uttrykk, rytme og tekstskaping.

Vi fikk også besøk fra Fabelaktiv som laget reportasje om prosjektet til Extra-trekningen på NRK, link til denne reportasjen ligger på prosjektets nettside www.visuellmusikk.no

Det ble en spennende variasjon i deltakernes valg av fremføring. Fire valgte å oversette en av sine favorittlåter, 3 av dem til amerikansk tegnspråk. En deltaker skrev sin egen sang, og den siste som laget musikkvideo skrev tegnspråkpoesi. Kristoffer Lo fra bandet Highasakite laget musikk til de to sistnevnte. Her fikk vi altså musikk basert på tegnspråklige fremføringer. Det ble en god del arbeid for å avklare rettigheter for bruk av de 4 låtene. Men med god hjelp fra TONO, plateselskap og nettverk fikk vi til slutt klarert bruk med alle rettighetshaverne.

Tredje og siste workshop ble arrangert i april 2015, også denne gang i Statped sine lokaler på Heimdal. Det ble en intensiv helg med både studio- og uteopptak til 6 musikkvideoer. To av prosjektgruppens multimedieutviklere bisto med filming og frem til lansering høsten 2015 var alle fire involvert i redigering, design og produksjon av musikkvideoene.

2.3 Døves kulturdager 2015

Da gruppen ble relativt liten ønsket de ikke å arrangere konsert på Rockheim. Men deltakerne ønsket å vise sitt arbeid på Døves kulturdager i Sandefjord september 2016. Musikk på tegnspråk er i vinden og det var et godt sammentreff at Marko Vuoriheimo også skulle ha både foredrag, workshop og konsert på kulturdagene dette året. Istedenfor en tradisjonell konsert laget vi en presentasjon av prosjektet med

klipp fra alle musikkvideoene som ble presentert under åpningsseremonien. Deltakerne fikk også anledning til å overføre noe av det de har lært gjennom prosjektet. Sammen med Signmark var de instruktører på workshop for barn og unge i Visuell musikk.

3 Resultat

Målet var opprinnelig å lage en musikkvideo av en felles sang og arrangere konsert på Rockheim med ytterligere noen coverlåter. Med færre deltakere enn antatt ble det isteden 6 tegnspråklige musikkvideoer som er publisert på prosjektets nettside www.visuellmusikk.no De er linket opp fra Youtube og siden de ble lagt ut i oktober 2015 har de til sammen blitt vist nær 11.000 ganger (5.februar 2016).

Det ble også laget en presentasjon av prosjektet til døves kulturdager i Sandefjord, en presentasjon som oppsummerer prosjektet og de produktene som kom ut av det.

Visuell musikk ble godt mottatt på døves kulturdager i Sandefjord, både Statped som produsent og deltakerne i prosjektet fikk mange gode tilbakemeldinger. Reportasje i Statpedmagasinet, på NRK sin Extra trekning og antall visninger på Youtube viser at det er stor interesse for musikk med tegnspråk også utenfor døvemiljøet. Mange av tilbakemeldingene går på at tegnspråk gir musikken en ny dimensjon, også for de som ikke behersker språket.

3.1 Resultatvurdering

Deltakerne i Visuell musikk har uttrykt stor takknemlighet for at de fikk denne muligheten. De har ikke bare lært mye om musikkens verden, de sitter også igjen med styrket selvtillit og tro på at døve kan. De fikk mulighet til å utforske musikk på egne premisser. Våre dyktige instruktører utfordret dem på mange måter, og de har fått veldig positive tilbakemeldinger på det de har prestert. Musikkvideoene er også god «reklame» for tegnspråk, et virkemiddel Norges døveforbund kan bruke til å fremme norsk tegnspråk. Fremføringene viser at tegnspråk er et fullverdig språk som også kan romme mange kulturuttrykk. Fernando sin låt «Jeg ER» tar opp temaet undertrykkelse, det å være annerledes betyr ikke at en er dårligere enn andre. Vi er alle likeverdige mennesker.

3.2 Prosjektets betydning for deltakerne

Vi ba deltakerne om å si noe om hva de har fått ut av dette prosjektet. Alle bekreftet at resultatet sto til forventningene, og mer enn det. De påfølgende utsagnene underbygger at Visuell musikk har vært en positiv og givende opplevelse.

«Jeg har alltid hatt lyst til å lage musikk på tegnspråk, men har aldri hatt mulighet til det før nå. Jeg vil lage mer musikk på tegnspråk. Jeg ville aldri turt å sette i gang noe sånt før, men nå har jeg fått troen på at dette kan jeg. Jeg har lært så mye av Marko, av de som har lagt til rette for dette prosjektet og de andre deltakerne. Jeg har lyst til å oversette flere sanger så de kan bli tilgjengelig for alle»

«Jeg er helt døv og har ikke hatt noe særlig forhold til musikk. Nå har jeg lært mye, jeg har fått kontakt med rytmen min og det er helt fantastisk. Jeg har fått noe nytt. Anbefaler alle døve til å engasjere seg i musikk. Musikk er ikke bare lyd. Musikk er visuelt, det er dans, det er rytme det kan være poesi – ja det er så mangt»

«Jeg har alltid tenkt at musikk, nei det er ikke noe for meg. Det er for hørende. Og at jeg ikke er flink nok til å presentere musikk på tegnspråk. Jeg har sette mange musikkvideoer med tegnspråk på YouTube, og folk er så flinke! Det som er kult med musikk er at du kan uttrykke deg som en annen person, du kan utfolde andre sider av deg selv. Musikk er en slags magi, det kan brukes som er middel til å endre verden på en måte. Til å vekke følelser. Gjennom dette prosjektet har jeg funnet veien inn til musikkens magiske verden. Jeg har lært hvordan jeg kan bruke musikken for å trollbinde folk. Det har vært SÅ lærerikt og jeg vil jobbe med å utvikle meg videre. Helt fantastisk at Marko kom på alle 3 workshopene. Vi har lært utrolig mye av han, vi har fått gått i dybden av musikken»

Prosjektet har stor overføringsverdi til andre aktører som vil jobbe for å fremme tegnspråk på den norske kulturscenen. Ett eksempel er konseptet Poptegn, et konsept som ifølge sin profil på Facebook er en gruppe entusiaster som jobber for «kultur på og med norsk tegnspråk rettet mot barn og unge». De har blant annet samarbeidet med Ravi om tegnspråklig musikkvideo.

4 Oppsummering, konklusjon og videre planer

Prosjektet Visuell musikk har lyktes med å få frem at tegnspråk er kult. Hørselshemmede ungdommer fikk mulighet til å utforske musikk på egne premisser. Med god veiledning og hardt arbeid fikk de bevist at døve kan. Deltakernes prestasjoner viser at døve og hørselshemmede ikke står tilbake for å delta på den norske kulturarena. Norges døveforbund vil i samarbeid med Poptegn jobbe videre for at det blir etablert flere muligheter for hørselshemmede barn og unge til å bli med på lignende arrangement. Og for at det på sikt blir etablert faste kulturtilbud for denne målgruppen.

Musikk og tegnspråk er beviselig en god kombinasjon. Det er ikke bare nytt for et hørende publikum, det er også et nytt uttrykk i døves kultur. I et opplæringsperspektiv er prosjektet Visuell musikk interessant for Statped og lærere som underviser døve og hørselshemmede elever. I tillegg til musikkvideoer kan erfaringer fra dette prosjektet brukes i utvikling av nye undervisningspraksiser og læremidler til for eksempel faget Drama rytmikk for hørselshemmede.